והוא שהיה גדול עומד על גביו א"ל רב נחמן אלא מעתה עובד כוכבים וישראל עומד על גביו הכי נמי דכשר וכי תימא ה"נ והתניא עובד כוכבים פסול עובד כוכבים לדעתיה דנפשיה עבד הדר אמר רב נחמן לאו מילתא היא דאמרי דמדקא פסיל ליה לעובד כוכבים לענין הבאה מכלל דלענין כתיבה כשר והתניא עובד כוכבים פסול ההיא ר"א היא דאמר עדי מסירה כרתי ובעינן כתיבה לשמה והא ודאי עובד כוכבים אדעתיה דנפשיה קעביד אמר רב נחמן אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר איתיביה רבא לרב נחמן וכתב לה לשמה מאי לאו כתיבת הגט לא חתימת עדים איתיביה רבא כל גט שנכתב שלא לשום אשה פסול אימא שנחתם שלא לשום אשה פסול איתיביה כשהוא כותבו כאילו כותבו לשמה מאי לאו כשהוא כותבו לתורף לשמה כאילו כותבו לטופס לשמה לא כשהוא חותמו לשמה כאילו כותבו לשמה ואיבעית אימא הני מתני' מני ר"א היא דאמר עדי מסירה כרתי ורב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן א"ר חנא משמיה דעולא והוא ששייר מקום התורף ור"א היא ורבי זריקא אמר רבי יוחנן אינה תורה מאי אינה תורה אמר רבי אבא כאן הודיעך שאין כח לשמה ור"מ היא דאמר עדי חתימה כרתי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ר"א היא אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן: **מתני'** הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ועובד כוכבים קיבל הקטן והגדיל חרש ונתפקח סומא ונתפתח שוטה ונשתפה עובד כוכבים ונתגייר פסול אבל פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר: **גמ'** בשלמא חרש שוטה וקטן דלאו בני דיעה נינהו עובד כוכבים נמי דלאו בר היתירא הוא אלא סומא אמאי לא אמר רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו מתקיף לה רב יוסף היאך סומא מותר באשתו היאך בני אדם מותרים בנשותיהם בלילה אלא בטביעות עינא דקלא הכא נמי בטביעות עינא דקלא אלא א"ר יוסף הכא בחוצה לארץ עסקינן דבעי למימר בפני נכתב ובפני נחתם ולא מצי למימר א"ל אביי אלא מעתה פתוח ונסתמא דמצי אמר הכי נמי דכשר והא קתני פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח כשר חזר ונתפתח אין לא חזר ונתפתח לא יה"ה דאף על גב דלא חזר ונתפתח ואיידי דקתני שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה טעמא דחזר ונשתפה הא לא חזר ונשתפה לא תנא נמי פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח אמר רב אשי דיקא נמי דקתני זה הכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר ולא קתני כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר ש"מ בעו מיניה מרבי אמי עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה אמר להו מדקא פסיל ליה לעובד כוכבים

מכלל

והוא שהיה גדול עומד על גביו. ואומר לו כתוב לאורך פלוני. דקסבר ר"נ מתני' ר"א היא דבעי כתיבה לשמה וסיפא דקאמר שאין קיום הגט אלא בחותמיו היינו עדי מסירה דרוב גיטין נמסרין בפני החותמים ואמליעתא קאי ולא ארישא לאכשורי כתיבת חרש בלא גדול על גביו: **לדעתיה דנפשיה עבד.** דהא גדול הוא ויש בו דעת ואע"פ שזה אומר לו כן שמא הוא גומר בלבו לשם אחר אבל קטן אין בו דעת אלא למה שזה מלמדו: **לאו מילתא היא דאמרי.** אלא מעתה עובד כוכבים וישראל עומד כו' דהוה ס"ל דפסול ודאי כשר הוא ואפילו אין ישראל עומד על גביו. וגבי חרש שוטה וקטן נמי ליתא לדרב הונא דאע"ג דאין גדול עומד על גביו נמי כשר דמתני' ר"מ היא דלא בעי כתיבה לשמה דדריש וכתב דקרא (א) אחתימת עדים: **דמדקפסיל ליה לעובד כוכבים.** בסיפא דמתני': **לענין הבאה.** לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ואין אדם נעשה שליח לדבר שאינו שייך בו וגבי כתיבה שייריה ש"מ דוקא קתני בהבאה ובכתיבה כשר דקתני טעמא שאין קיום הגט אלא בחותמיו ולא איכפת לן אם נכתב שלא לשמה דאי תנא ושייר הוי ליה נמי לשיורי בסיפא: **ההיא.** דתניא פסול: **ר"א היא דאמר עדי מסירה כרתי.** וחתימת עדים אינה מן התורה הילכך וכתב לה אכתב הגט ובעינן כתיבה לשמה: **והא ודאי.** כי כתביה עובד כוכבים לאו לשמה הוא דעובד כוכבים אדעתא דנפשיה קעביד ומשום הכי תניא פסול: **אמר רב נחמן אומר היה כו'.** אתחלתא דמילתא היא וכן מסתבר דהא כבר מוקמיה רב נחמן כר"מ. ואית דגרסי והא ודאי עובד כוכבים כו' בלשון קושיא ופרכינן אהא דאמר רב נחמן עובד כוכבים כשר אמר רב נחמן כו' תירוצא הוא: **כשהוא כותבו כאילו כותבו לשמה.** הכי משמע כשהוא כותב קצתו לשמה כאילו כותבו כולו לשמה אלמא לשמה בעינן: **מאי לאו כשהוא כותב לתורף לשמה כאילו כותבו לטופס לשמה.** דתורף הוא עיקר: **והוא ששייר.** חרש שוטה וקטן: **מקום התורף.** וכתב בן דעת את התורף ולא בעי לאוקמא בשגדול עומד על גביו ולא לאוקמא כר"מ: **אינה תורה.** אין שומעין לך: **כאן הודיעך.** במשנתינו שזלזלו בכתיבת גיטין הודיעך שאין שום כח לשמה בכתיבה אלא בחתימה: **והאמר רבה בר בר חנה.** לעיל (דף כב:) גבי אין כותבין במחובר ר' אלעזר היא: **אמוראי.** רבה בר בר חנה ורבי זריקא: **מתני' חוץ מחרש שוטה וקטן כו'.** בגמ' מפרש לכולהו: **קיבל הקטן.** מיד הבעל להוליכו: **והגדיל.** קודם שמסרו לה: **גמ' דלאו בני דעה נינהו.** וגבי שליחות איש בעינן ולא קטן דשליחות נפקא לן (קדושין ד' מב.) מויקחו להם איש שה לבית אבות (ב) אחד לוקח לכולן: **לאו בר היתירא הוא.** דאין להן קידושין ואין גיטין נוהגין בהם ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצי למיעבד שליחותא לאחריני: **הא לא חזר ונשתפה לא.** דטעמא משום דעה הוא וצריך להיות בן דעת לעשות שליחותו: **דיקא נמי.** דלגבי פתוח ונסתמא לא תנא דוקא חזר ונתפתח: **מדקתני סיפא כו'.** אלמא היכא דטעמא משום דעה הוא בעינן תחלה וסוף אבל סומא לא הוי טעמא משום דעה ולא בעינן תחילה וסוף אלא תחילה לחודיה (א) דלא מצי למימר בפני נכתב. דאי בסומא נמי דוקא ניתני כל שתחילתו וסופו בכשרות: **מהו שיעשה שליח.** לאשה. עבד של כל אדם מהו שיעשה שליח לאשה בעלמא: **לקבל גט מיד בעלה.** ותהא מגורשת בקבלתו. וה"ה נמי להולכה דכולה חדא טעמא היא אלא כך היתה השאלה בבית המדרש: **מדקפסיל לעובד כוכבים.** במתני' בהבאה ולא תנא עבד:

מכלל

אלא מעתה עובד כוכבים וישראל עומד כו'. פי' בשלמא בלא עומד על גביו ניחא דקסבר רב נחמן דאיכא היכרא דכותבין לשמה ע"פ הבעל אבל בעובד כוכבים ליכא היכרא דלשמה והכי אבל למאי דלוקמא כגדול עומד על גביו אפי' עובד כוכבים נמי אלא ודאי בלא גדול עומד על גביו איירי וא"כ הדרא קושיא לדוכתין דהא לאו בני דעה נינהו:

עובד כוכבים לדעתיה דנפשיה קעביד. תימה לר"י דבפ' אין מעמידין (ע"ז דף כז.) בעי רבי יהודה מילה לשמה ואפ"ה קתני ימול ארמאי ולא אמר לדעתיה דנפשיה קא עביד ואומר ר"י דהא דאמר לדעתיה דנפשיה עביד היינו שעושה סתם וגבי גט סתם לאו לשמה קאי כדאמר בריש זבחים (דף ב:) משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת אבל מילה סתמא לשמה קיימא כדאמר בזבחים סתמן לשמן קיימי:

אימא שנחתם שלא לשם אשה. אע"ג דסיפא קתני יתר על כן כו' ומוקי לה בגמרא כר"א מ"מ מה שיכול לדחוק ולהעמיד כר"מ מעמיד משום דקי"ל דסתם מתני' ר"מ היא וא"ת והיכי קאמר שנחתם והא קתני כילד שמע קול סופרים מקרין ובגמ' מפרש בסופרים העשויין להתלמד וי"ל דדרך סופרים לכתוב ולחתום גט כדי להתלמד:

והוא ששייר מקום התורף. אמאי לאקשי לעיל והא לאו בני דעה נינהו אתא לשנויי:

עובד כוכבים נמי דלאו בר היתרא הוא. הוה מצי למימר משום דבעינן שלוחכם בני ברית אלא ניחא ליה למימר האי טעמא דשייך אף בעבד:

ממי נוטלו ולמי נותנו. מכאן משמע דצריך שיכיר השליח שזהו הבעל וזו היא אשתו ושמא יש לחלק דדוקא סומא שיכול להטעותו ויש לחוש יותר שמא יטעוהו:

הוא הדין אע"ג דלא חזר ונתפתח כו'. והא דאמר בים נוחלין (ב"ב דף קכח.) היה יודע לו עדות עד שלא נסתמא ונסתמא פסול לעדות שאני הכא דגבי גט אפי' אשה נאמנת ® תדע דאפילו סומא מעיקרא קאמר הכא אלא סומא אמאי לא:

אין

עין משפט נר מצוה

נו א ב ג מיי' פ"ג מהל' גירושין הל' טו יו יח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סי' קכג סעיף ג ד ועי"ש בב"ש ובח"מ:

נז ד מיי' פ"ו מהלכות גירושין הל' ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעיף לא:

נח ה מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף לג:

נט ו ז מיי' שם פ"ו הלכה יט סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמא סעיף יא:

◆

תוספות רי"ד

והוא שיהא גדול עומד על גביו. פי' ור' אלעזר הוא דאמר עדי מסירה כרתי והאי וכתב לה על כתיבת הגט קאמר ובעי' דליהוי לשמה וכיון דגדול עומד על גביו ואומר להן כתבוהו לשם פלוני ופלונית כשר א"ל רב נחמן אלא מעתה נכרי וישראל עומד על גביו הכי נמי דכשר וכ"ת הכי נמי והתניא נכרי פסול נכרי אדעתא דנפשיה קעביד פי' ולא מהני ביה ישראל עומד על גביו ורב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף ור' אלעזר הוא וסיפא דקתני שאין קיום הגט אלא בחותמיו היינו עדי מסירה דרוב גיטין נמסרין בפני החותמין: הכל כשרים וכו' בשלמא חרש שוטה וקטן לאו בני דעה נינהו ובעינן שיהא השליח בר דעת דומיא דשולחו וכמו שאין הקטן עושה שליח לעצמו כך אינו נעשה שליח לאחרים ואפילו למ"ד לקמן בפ' התקבל דקטן זוכה לעצמו התם הוא משום רווחיית קטן מדרבנן אבל לאחרים אינו זוכה עד שיביא שתי שערות נכרי נמי לאו בר כריתה הוא ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצי למיעבד לאחריני אלא סומא מ"ט לא ואסיק רב יוסף הכא בחוצה לארץ עסקינן ומשום דבעי למימר בפני נכתב ובפני נחתם ולא מצי. א"ל אביי אלא מעתה פקח ונסתמא דמצי אמר הכי נמי דכשר וכ"ת הכי נמי והא קתני פקח ונסתמא וחזר ונתפתח חזר ונתפתח אין לא חזר ונתפתח לא. ה"ה דאע"ג דלא חזר ונתפתח ואיידי דקתני שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה דטעמא דחזר ונשתפה הא לא חזר ונשתפה לא תנא נמי פקח ונסתמא וחזר ונתפתח אמר רב אשי דייקא נמי דקא תני כל שתחלתו וסופו בדעת ולא קתני כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר ש"מ פי' סומא בר דעת הוא ואינו נכלל בכלל זה ש"מ לא קאי האי כללא אלא אשארא בלא סומא:

מסורת הש"ס

א) [לעיל ט: וש"נ], ב) לעיל כ: לקמן כו: כתובות פה., ג) [לעיל כ. וש"נ], ד) לקמן כב. [זבחים כ:], ה) [לעיל כא: וש"נ], ו) [שם], ז) לעיל ה. [ע.], ח) [חגיגה ב: יבמות לט: ערכין ה: מנחות לג.], ט) חולין נו., י) קדושין מא., כ) [דברים כד], ל) [שמות יב].

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ה"ה וכו' תרוץ וכו'. עי' תשובת מהרע"א ח"א סי' פה:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מדקתני סיפא וכו' תחילה לחודיה מלי כצ"ל ותיבת דלא נמחק:

◆

מוסף רש"י

אפילו מצאו באשפה. ולא נכתב לשם אשה כלל (לקמן כו:). כל גט שנכתב שלא לשום אשה. שלא לשם האשה הזאת, שנכתב לשום אחרת ששמה כשם זו, פסול. דכתיב וכתב לה לשמה (זבחים ב:). חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו ואין יכולין לעשות (נ"ל לעשותן) שליח לגרשה, כדאמרינן בקדושין (מב.) דאין קטן נעשה שליח, והוא הדין להנך (לעיל ה.) שאין בהם דעת ואין שליחותן שליחות לגרש (לעיל ט.). בטביעות עינא דקלא. סימן דעתו להכירה בקול (חולין צו.).